

6. Самчук У. На коні вороному / У. Самчук. – Вінніпег: Видання товариства «Волинь», 1990. – 360 с.

7. Самчук У. Плянета Ді-Пі : Нотатки й листи / У. Самчук. – Вінніпег, 1979. – 355 с.

Лінійчук Т.В.

вчитель,

*Ямницька загальноосвітня школа I-III ступенів
Тисменицької районної ради Івано-Франківської області*

«КОХАННЯ З АРОМАТОМ ТРОЯНД» («FILIA» В ЖИТТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ)

Світ не знав такої поетеси... Безсмертна іскра Прометея запала глибоко в її серце і загорілась ясным вогнем. В промінні цього вогню світ пізнав творіння української поетеси, пройняті філософськими роздумами про людину очікуваного майбуття, сповнені незборимої сили зла і ствердження добра. Ця поетеса – Леся Українка! Вона – найтонший лірик. Але її ліризм особливої якості – невіддільний від її страждання, пройнятим постійним усвідомленням для звичайного людського щастя. Золота пшениця її поезії засіялася в чорнозем і зійшла пишним руном у свідомості кожного українця. І з кожним роком шириться гурт поціновувачів і шанувальників феномену Лесі Українки. Вона – в нашій сучасності. В щирій і відданій любові український народ серед найкращих своїх синів і дочок називає безсмертну українку ніжним і рідним ім'ям Леся!

Людських історій є всього чотири, казав Борхес. Візій минулого та майбутнього ще менше. І дуже самотньою відчуває себе людина в життєвій метушні без кохання. Адже кохання – це завжди сподівання на краще, опозиція до небуття, вічний визначник людських вчинків. Саме від любові – всі без винятку революції, включно з оксамитовими і помаранчевими, весь технічний і соціальний прогрес, саме звідти красиві обличчя середньовічних дам, пластичні жести античних скульптур. Філософія говорить про три види кохання – «egos», «filia», «agare». Філія – кохання-дружба, почуття солідарності, має альтруїстичний характер. Це турбота про особу, яку любимо. Ерос звертається до краси, філія до добра, передовсім морального добра. Філія це духовне особове кохання.

Для письменників кохання – наче світло в кінці тунелю: без нього життя перетворюється на темряву, бруд та вічні пошуки себе. Тому творчість будь-якого поета чи прозаїка – це передусім історія його

кохання, зрад, інтриг і пристрастей. Такі історії не схожі між собою, кожна має свою родзинку та особливе значення, і в тому, мабуть, головна принада любові.

«Твої листи завжди пахнуть трояндами, що в'януть, ти, моя бідна, пожухла Квітко!» – писала Леся Українка Сергієві Мержинському.

Ця історія відбулася понад століття тому ...Ялта відіграла велику і магічну роль в долі Лесі Українки, подарувавши надію за зцілення та палке кохання. Тут вона познайомилася з високоосвіченим, інтелігентним чорнявим парубком, з яким мала безліч спільних поглядів на життя. Саме він подарував Лесі кольорову репродукцію «Мадонни» Рафаеля, з якою вона ніколи не розлучалася, сприймаючи її як певний оберіг. Саме з ним вона підіймалася на Ай-Петрі, де побачила незвичайну квітку – гірський едельвейс, та творча душа поетеси дала їй назву «ломикамінь» [4]. Між ними зав'язалася міцна й щира дружба, яка переросла в кохання.

У березні 1900 року Леся Українка поїхала в Мінськ до С. Мержинського. Він почувався дуже погано, хвороба загострювалася, слабкість підступала ближче і ближче, лікарі ставили невтішні прогнози. Але звідти Леся поспішала до Києва, оскільки мала підготувати Гейнівський вечір у Літературному товаристві. На Великдень Сергій Костянтинович приїхав до столиці, де пробув майже тиждень, в черговий раз відкриваючи для себе самобутню культуру українського народу. Наприкінці весни Леся вирушила в Зелений Гай, щоб провести там усе літо, добре відпочити, набратися сил, зцілити душу і тіло [3]. Тут її провідував С. Мержинський, подарував зібрання творів Гейне німецькою мовою. А восени Леся їде до Києва, а потім знову – до Мінська. Наче чорна стрічка крізь світле полотно її сподівань, вплітаються одні за одними невеселі лікарські розмови. У цей час Леся Українка пише прекрасні, ніжні, ліричні, але такі сумні поезії: «Все, все покинуть, до тебе полинуть...», «Хотіла б я тебе, мов плющ, обняти...», «Скажи мені, любий, куди мої сльози поділись?» Власне в цей період з'являється славнозвісний вірш у прозі «Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами...»:

«Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами, ти, мій бідний, зів'ялий квіте! Легкі, тонкі пахощі, мов спогад про якусь любу, минулу мрію. І ніщо так не вражає тепер мого серця, як сії пахощі, тонко, легко, але невідмінно, невідборонно нагадують вони мені про те, що моє серце віщує і чому я вірити не хочу, не можу. Мій друже, любий мій друже, створений для мене, як можна, щоб я жила сама, тепер, коли я знаю інше життя? О, я знала ще інше життя, повне якогось різкого, пройнятого жалем і тугою щастя, що палило мене, і мучило, і заставляло заламувати руки і битись, битись об землю, в дикому бажанні згинуту, зникнути з

сього світу, де щастя і горе так божевільно сплелись... А потім і щастя, і горе обірвались так раптом, як дитяче ридання, і я побачила тебе. Я бачила тебе і раніше, але не так прозоро, а тепер я пішла до тебе всею душею, як сплакана дитина іде в обійми того, хто її жалує. Се нічого, що ти не обіймав мене ніколи, се нічого, що між нами не було і спогаду про поцілунки, о, я піду до тебе з найщільніших обіймів, від найсолодших поцілунків! Тільки з тобою я не сама, тільки з тобою я не на чужині. Тільки ти вмієш рятувати мене від самої себе. Все, що мене томить, все, що мене мучить, я знаю, ти здіймеш своєю тонкою тремтячою рукою, – вона тремтить, як струна, – все, що тьмарить мені душу, ти проженеш променем твоїх блискучих очей, – ох, у тривких до життя людей таких очей не буває! Се очі з іншої країни...

Мій друже, мій друже, нащо твої листи так пахнуть, як зів'ялі троянди?

Мій друже, мій друже, чому ж я не можу, коли так, облити рук твоїх, рук твоїх, що, мов струни, тремтять, своїми гарячими слізьми?

Мій друже, мій друже, невже я одинока згину? О візьми мене з собою, і нехай над нами в'януть білі троянди!

Візьми мене з собою.

Ти, може, маєш яку іншу мрію, де мене немає? О дорогий мій! Я створю тобі світ, новий світ нової мрії. Я ж для тебе почала нову мрію життя, я для тебе вмерла і воскресла. Візьми мене з собою. Я так боюся жити! Ціною нових молодощів і то я не хочу життя. Візьми, візьми мене з собою, ми підемо тихо посеред цілого лісу мрій і згубимось обоє помалу вдалині. А на тім місці, де ми були в житті, нехай троянди в'януть, в'януть і пахнуть, як твої любі листи, мій друже...

Крізь темряву у простір я простягаю руки до тебе: візьми, візьми мене з собою, се буде мій рятунок. О, рятуй мене, любий!

І нехай в'януть білі й рожеві, червоні й блакитні троянди»... [2, с. 54]

А стан здоров'я Сергія Мержинського ставав ще гіршим. Незважаючи на заборону батьків, Леся сміливо вирішила, що повинна поїхати до нього, що повинна розділити з ним біль, зовсім не зважаючи на власну слабкість. Вона їхала не провідувати хворого – це було зрозуміло відразу – вона їхала доглядати вмираючого [1]. Коли Леся Українка прибула до Мінська, С. Мержинському було зовсім зле – вже півроку як лежав, втратив голос, температура постійно була високою. Леся розуміла, що шансів одужати немає, але мусіла залишатися спокійною і виваженою, щоб підтримати свого хворого друга. Вона робила усе, що він просив – читала, грала, писала листи від його імені іншій жінці, слухала про його плани на майбутнє і залишалася поруч з ним спокійною, адже С. Мержинський казав, що любить у ній силу і спокій. В ніч, коли догорало полум'я життя Сергія Костянтиновича,

виникла славнозвісна поема «Одержима». З березня 1901 року його не стало. Після похорону з Лесею стався сильний нервовий напад, вона ледве отямилася. З того часу вона носила лише чорне вбрання, перебуваючи в довгій тривожній жалобі за своїй другом.

Уста говорять: «він навіки згинув!»

А серце каже: «ні, він не покинув!»

Ти чуєш, як бринить струна якась тремтяча?

Тремтить-бринить, немов сльоза гаряча,

Тут в глибині і б'ється враз зі мною:

«Я тут, я завжди тут, я все з тобою!» [2, с. 35].

Деякі біографи вважали, що Леся Українка була закохана у Сергія Мержинського, що це кохання було взаємним, інші в один голос стверджували, що ці стосунки були лише дружніми. Це припущення спростовувала Лесина сестра О.Косач-Кривинюк у листі до М.Деркач від 16 грудня 1942 року: «Дуже я хотіла, щоб ті люди, що говорять різні двозначні речі про цю Лесину дружбу, знали раз і назавжди, що Мержинський не був ані коханим, ані нареченим, ані чоловіком Лесиним, а лише другом її. Тонкою лагідною вдачею вони були подібні одне до одного...» [3]. І хтозна, де межа між дружбою та коханням, головне, що цим людям просто було добре вдвох, це був їхній мікросвіт. Адже, справжню дружбу, як і кохання, неможливо ані виміряти, ані оцінити. Вона є безцінною, як картини пензля відомих великих майстрів минулого. Вона, як повітря, без якого не можливо жити. Вона, як абстракція, яку не можливо описати, а просто відчуті і жити нею... Як і було в долі Лесі Українки.

Список використаних джерел:

1. Кодлюк Я.П., Одинцова Г.С. Сто двадцять розповідей про письменників / Я.П. Кодлюк, Г.С. Одинцова – Київ: Наш час, 2006. – 203 с.
2. Леся Українка Вірші. Драматичні поеми / Леся Українка – Харків: Фоліо, 2006. – 351 с.
3. Панасенко Т.М. Леся Українка / Т.М.Панасенко – Харків: Фоліо, 2009. – 123 с.
4. Сто найвідоміших українців за ред. Павленка Ю. / Ю. Павленко – Київ: «Орфей», 2005. – 640 с.